

AFRIKAANS A1 – HIGHER LEVEL – PAPER 1
AFRIKAANS A1 – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
AFRIKAANS A1 – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Friday 18 November 2005 (afternoon)
Vendredi 18 novembre 2005 (après-midi)
Viernes 18 de noviembre de 2005 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a commentary on one passage only.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire sur un seul des passages.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario sobre un solo fragmento.

Skryf kommentaar oor *een* van die volgende tekste;

1. (a)

‘n brief van hul vakansie

vir oubaas:

Noudat ek uitgeswel van lyf is kan ek treur
oor die eelte van my vader, die lugoë van my ma,
die skamel offerandes van hulle gebede as hulle my
op die knieë van hul Gij Gere God lê;

5 noudat ek agter ’n baard kou kan ek huil
as hulle snags my naam fluister met die ruite
donker knippende oë in die wind, oor die visolie
vir my griep, die ingelegde perskes (albertas) op die rak

10 In sy sestigste jaar swem my pa in Stilbaai se see
en stap myle ver oor die sand met sy reguit bene
in ’n kortbroek en speel krieket op die duine
en eet alikruikels in die Sea View-losieshuis

want hys ’n bokser dokter boer
’n kaptein en ’n held ’n indoena tussen grysaards –
15 En as die reën soos ’n gesluisde bruid oor die see kom
word die lieflinghond (Trixie) lam;

drie dae veg die veearts en buig dan die knie
en hulle dra die lyk terug na Kafferskuilsrivier
die plaas van hulle jong liefde en plant die saad
20 ’n soenoffer in die diep grond se skoot

want nou is hulle minnaars
stil bome in die najaar met die wind
strelende drome in die takke
onder komete leeftye lang wêrelde

25 My ooms sterf soos kapok in die son
hartaanval beroerte kanker en tering
en my pa word stiller en meer verskriklik
van dop tot dop

30 Hier waar die harde winters en nat somers
my lyf ongenaakbaar skil, treur ek oor
die soet hart van my moeder
my pa se stil en bitter krag

Breyten Breytenbach, *Die ysterkoei moet sweet* (1978)

1. (b)

Dié kortverhaal handel oor 'n jong meisie wat op pad rivier toe is om water te gaan haal. Haar hart is vol vreugde omdat die jong man van haar drome aangedui het dat hy haar eweneens lief het. Maar op pad na die water is sy skielik in doodsgevaar. Lees nou verder.

Vir Siphó

Die slang hoor en beur sy oopbekkop heen en weer. Sy lyf ruk so en trek dat Nomsa al hoe harder pleit, maar net die krappe in die bek van hul moddergate gee daarop ag en skuifel agteruit dieper in die donkertes.

5 Nomsa kyk verlangend na die voetpad terug en na die witblink water. Die slang soek eers vatplek om haar been en toe buig sy lyf soos 'n jong boontjieplant op en kronkel swaar om haar arm. Nomsa begin terughardloop. Haar voete vergeet die warm sandkolle en haar oë die mamba se bek en die klein, blink splintertjies waar die tande in hul opgeswelde skedes skuil. Die boosaardige oë vermy sy.

10 Toe sy tussen die suikerriet kom, weet sy: langer kan sy nie meer vashou nie. Die mamba se houvas om haar arm is verlamvend stewig, die stert swaai om haar lyf en sy kan voel hoe trek die spiere saam om die kop deur haar hande te laat gly. Sy kom die sweet in haar hande agter.

Nomsa sê: “Siphó,” en toe al harder: “Siphosiphosípho. Sí-phó!”

Haar oë soek op na die visarend en af na die stil groen koelte van die rivier. Die slang trek stil soos 'n tak al stywer.

15 Nomsa dink aan haar hut en eensklaps is die slang in haar hande die stamphout; glad van baie gebruik. Sy lig haar hande op en laat sak, lig nog hoër op en die slang se lyf kring blink en swart om haar arm soos 'n swart koperring. Die kop gly effens.

20 Toe byt Nomsa. Haar tande skeur deur die swart vel. Soos 'n hond ruk sy haar kop. Die stert agter haar rug swaai op, om haar nek. Sy byt dieper en die seningrige, koue vleis gee mee. Nomsa kyk nie meer nie, haar oë is toe. Sy proe die soet smaak van die vleis en onder haar tande kraak diep heen. Nomsa trek terug met haar nek teen haar hande wat die swart lyf van haar af wegdruk. Die stert om haar nek swaai los en krul teen haar borste. Nomsa byt tot sy skielik voel hoe die kronkels om haar bo-arm loswoel. Een vreeslike oomblik dink sy die slang het sy kop losgetrek en haar oë skrik oop. Die lyf val grond toe en krul in die gras. Die ligroos bek is nog 'n oop blom
25 in die kring van haar duim en voorvinger, maar oor die oë is 'n vaal, stowwerige vliesie. Sy gooi die kort stuk lyf en kop weg van haar en hardloop.

30 Die visarend lig weer op oor die ruie duin en gly af teen die wind na die rivier. Hy sien die mens hardloop tussen die riet, 'n rooi warreling in die see van groen. Hy draai sy kop skuins en roep, maar sy bly hardloop. “Siphó, Siphó,” hoor hy; 'n lang uitgerekte huilklank soos 'n donkermaanwind deur die bome.

PJ Haasbroek, *Heupvuur* (1975)